

Pædagogisk læreplan for Troldhøj Børnehave og Vuggestue 2024-2026

TROLDHØJ

Børnehave og Vuggestue

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

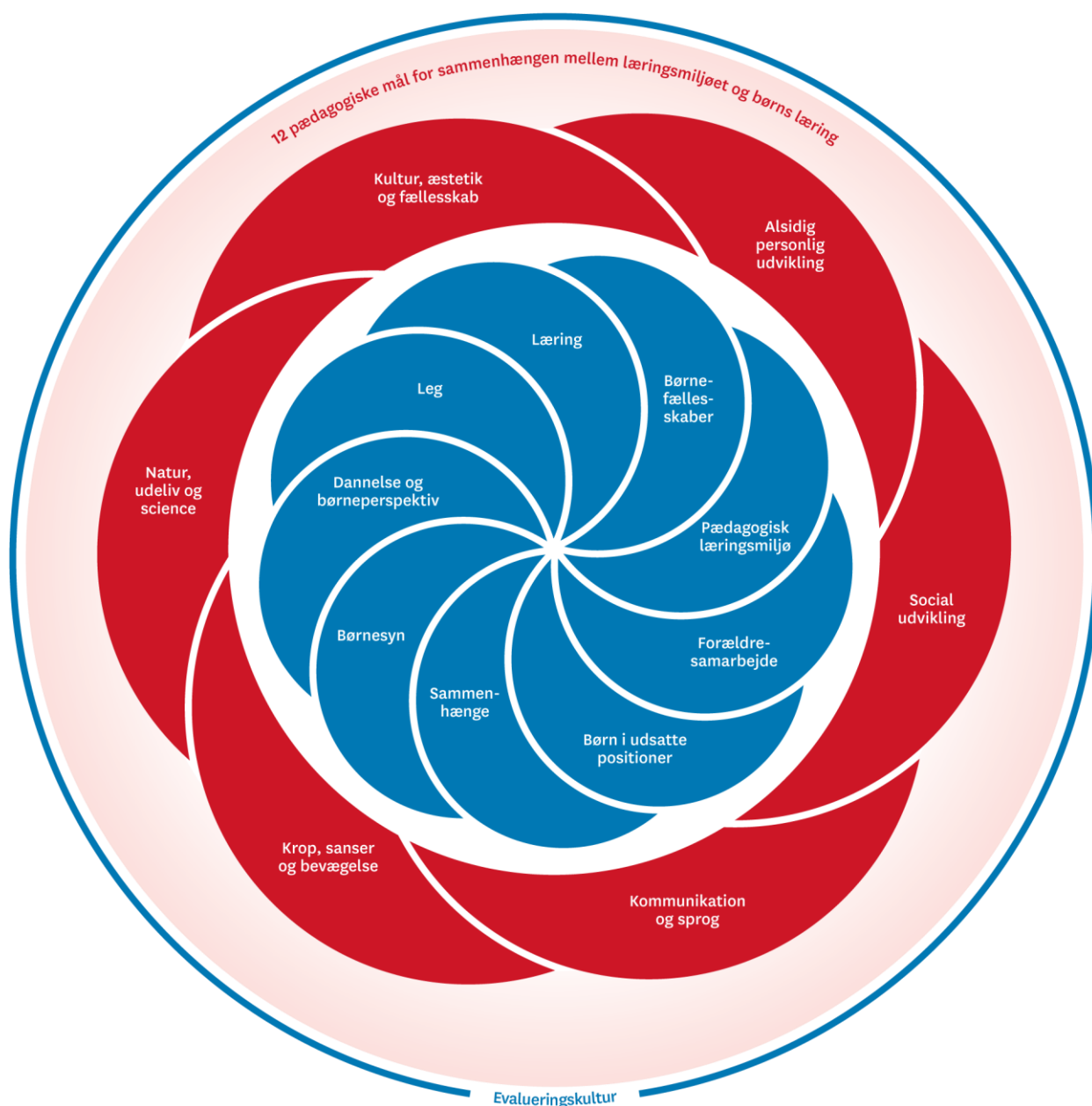
[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

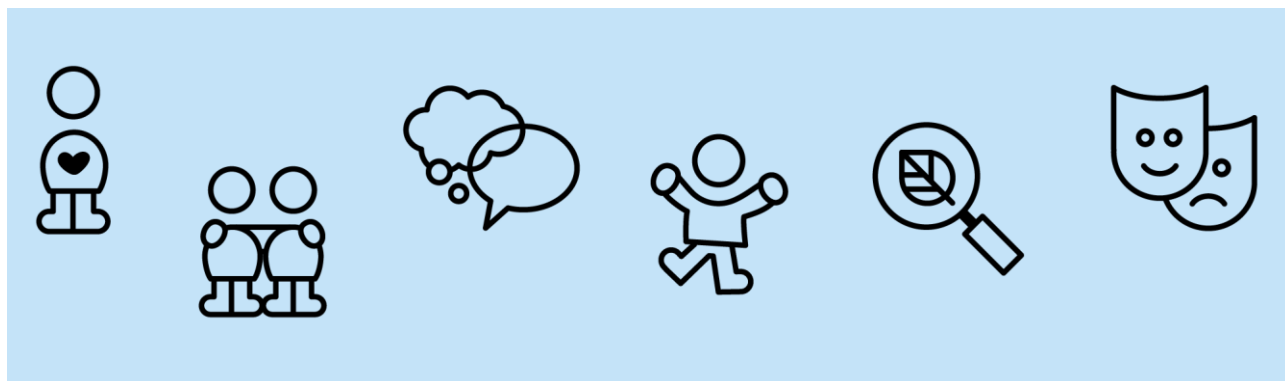

Troldhøj er en lille privat institution med en børnehave normeret til 27 børn, og en vuggestue normeret til 14 børn. Institutionen er indrettet i to blå små huse, hvor små hjemlige og hyggelige rammer giver gode betingelser til nærhed og overskuelighed for både børn, forældre og ansatte.

Troldhøj ligger centralt i Nexø by, og har et dejligt nærmiljø med strand, skov og klipper, som udgør den nærmeste natur. Ligeledes er indkøb, butikker, bibliotek, spejderhytte, havn og offentlig transport lige ved hånden til andre oplevelser, samt vores to ladcykler.

Vores legeplads er i 2023 blevet integreret imellem vuggestue og børnehave så små kan lære af store og omvendt og er lille, tryk og overskuelig. Derudover er den indrettet med forskellige læringsmiljøer og mobile redskaber, så sanser, motorik og sociale relationer styrkes og udvikles.

I fællesskab med forældre og den forældrevalgte bestyrelse, udvikles vores pædagogiske profil og hverdag. Her er anerkendelse, oplevelsen af det gode børneliv og fokus på at tilbyde børnene forskellige læringsmiljøer hele dagen nogle af Troldhøjs kerneværdier.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

I Troldhøj arbejder vi ud fra det børnesyn, at det at være barn har en værdi i sig selv. Børn har ret til medbestemmelse og indflydelse på sin hverdag, og også kunne vælge det til, som interesserer dem, da potentialet for udvikling og læring derved, også vil blive større. I Troldhøj har vi fokus på, at tilrettelægge og skabe forskellige læringsmiljøer ud fra, hvad der optager både personale og børn, både inden- og udenfor, som rummer forskellige muligheder for udvikling og læring.

Barnet skal betragtes som et individ, og accepteres og anerkendes for dets følelser og identitet. Alle børn har ret til at føle sig som en del af fællesskabet og alle børn mødes i zonen for nærmeste udvikling.

Dannelse og børneperspektiver:

Vi er bevidste om, at børnenes dannelse øves gennem alle læringsmål og daglige gøremål/rutiner. F.eks. kan børnene hjælpe med, at dække vores frokost bord, rengøring, oprydning, turtagning, kø mm. Troldhøj vægter, at børnene støttes i og lærer at være en del af et inkluderende og omsorgsfuldt fællesskab, hvor vi hjælper hinanden og tager hensyn, både på tværs af alder, relationer, interesser og køn. Vi har fokus på, at børnenes forskellige perspektiver kommer til udtryk i relationerne med de voksne og børnene imellem.

Leg:

Legen styrker børnenes relationer. De øver sig på at tage initiativer, se relationernes initiativer, indgå kompromiser, styre legen, have forskellige roller og positioner,

De voksnes roller: At guide børnene, og støtte dem, skabe rammerne og gode betingelser for leg. De vokseninitierede lege, bliver til børneinitierede lege, hvor de voksne fungerer som spejler/rollemodeller og er på den måde 'legevoksne'.

Leg fremmer fantasien, virkelysten, sproget, nysgerrigheden, de sociale kompetencer, selvværdet og identiteten, og fællesskabsfølelsen. I Troldhøj er leg en lige så vigtig værdi for barnet, som mad og søvn. Der skal være plads og mulighed for leg hele dagen, og skal være udgangspunktet for børnenes udvikling og læring. Vi tilrettelægger ofte formiddagen på den måde, at børnene er opdelt ud fra interesser, relationer og zone for nærmeste udvikling, for at styrke børnenes muligheder for at skabe og styrke deres relationer og fællesskaber. Vi er særlig opmærksomme på, at styrke børnenes selvværd gennem legen og i fællesskaber. Det er en af Troldhøjs værdier, at vores børn skal 'turde, at turde', dvs. afprøve sig selv af i nye læringsmiljøer, lege og relationer med et udgangspunkt i et godt selvværd, og en grundfølelse af, at fællesskabet har brug for barnet og omvendt.

Forældrene bliver delagtiggjort i børnenes leg, forstået på den måde, at personalet har særlig fokus på den daglige kommunikation til forældrene og giver dem et indblik i barnets hverdag i Troldhøj.

De voksne er optaget af, at følge børnenes spor, se børnene initiativer og folde rammerne/deres verden ud. Det skal være en vekslen mellem voksen- og børneinitierede lege. De voksne guider og støtter børn, med fokus på at børn ikke sættes i udsatte positioner i lege og relationer. Nogle gange går de voksne 'forrest', for bagefter at gå 'ved siden af', for til sidst at 'gå bagerst'. De voksne er nærværende og nysgerrige og støtter, guider og bakker lege op, så legene ikke går i stå, støtter ved konflikter mm. så legen udvikler sig, og læring finder sted.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Troldhøjs personale skal hele dagen justere sig selv og være aktivt deltagende i læringsmiljøerne, for at skabe gode betingelser for børnenes deltagelse i børnefællesskabet og legen. Personalet organiserer sig i

læringsmiljøerne, således, at alle børn oplever nærværende og anerkendende voksne. Troldhøj er optaget af dynamiske læringsmiljøer, dvs. at vores læringsmiljøer har mulighed for f.eks. fysisk at flytte sig, ændre sig, hvis personalet eller børnene oplever at have brug for andre pædagogiske rammer. Derudover at børnene tilbydes gentagne aktiviteter, så de oplever tilpas mulighed for tryghed og lyst til at udfolde sig. Der tages heri hensyn til børnenes perspektiver og børnenes forskellige forudsætninger for deltagelse i børnefællesskabet.

De pædagogiske læringsmiljøer er til stede hele dagen f.eks. i børnene leg, planlagte voksen initierede aktiviteter og daglige rutiner, f.eks. ved bleskift, garderobe-situationer, oprydning, frokost. Dette giver børnene gode muligheder for at trives, lære, udvikle sig og dannes. F.eks. ved, at tale med barnet under bleskift/frokost mm., så får barnet stimuleret sin følelsesmæssige tilknytning og sproglige udvikling, og barnet støttes f.eks. i garderoben til selvhjulpenhed, ved, at Troldhøjs personale guider og støtter og motiverer børnene i situationen.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Personalet forventer og vægter højt en tæt og tillidsfuld kommunikation omkring barnet og dets hverdag med fokus på trivsel, udvikling læring og dannelse, således, at barnet oplever en sammenhæng i sit liv.

En tillidsfuld relation mellem forældre og Troldhøjs personale er afgørende for et godt forældresamarbejde. Tillidsfuld relation sikrer personalet bl.a. ved at invitere til en tæt, åben og løbende dialog med forældrene, samt yde omsorg. Det er vigtigt, at forældrene oplever at der er tid til kommunikation.

Personalet er bevidste om deres formidling til forældrene, og ligeledes at fremhæve den gode fortælling uden at negligere eventuelle udfordringer hos det enkelte barn/gruppen.

Personalet betragter forældrene som en ressource og ekspert i deres barns liv og udvikling. Personalet har en erfaring og faglighed, og disse to elementer til sammen, skaber de bedst mulige betingelser for det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse i hverdagen i Troldhøj. Det skal være et samarbejde, hvor både forældre og personale har ansvar for barnets trivsel og udvikling.

Kommunikation: Sker gennem mail, tavle, og Facebook. Første prioritet vil være den mundtlige, daglige overlevering. Svære emner tages løbende, og IKKE i aflevering eller hente situationer.

Kommunikationen imellem personalet imellem er vigtigt, således at alle ved besked omkring barnet/forældrene.

Samtaler i vuggestuen: Det hele billede af barnet igennem vores dialogprofil fra ”Hjernen og hjertet.”

Samtaler i børnehaven: Det hele billede af barnet igennem vores dialogprofil fra "Hjernen og hjertet." Kommunikationen og den blide overgang ml. fra vuggestue til børnehave arbejdes der med inden barnet skal starte i børnehave. Vi afholder trivselssamtaler minimum en gang om året.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

For at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der tager højde for og involverer børn i udsatte situationer, har Troldhøjs personale fokus på, at evaluere vores læringsmiljøer (f.eks. relationer, kontekst, sammenhæng mm.), så vi får skabt rammer, som sikrer alle børns mulighed for deltagelse i leg og have gode relationer. Vi undersøger læringsmiljøerne i børnehøjde, og er tæt på og guider, så det fremmer gode oplevelser, erfaringer og dermed trivsel, udvikling og læring.

Troldhøjs personale vægter højt, og har stor fokus på, at mindre børnegrupper giver andre, og ofte bedre, betingelser, for at skabe ro, nærvær og overskuelighed for det enkelte barn, fællesskabet og for den voksnes nærvær. De erfaringer børnene får i de mindre børnegrupper, gør at de kan bruges i de større børnefællesskaber.

Vi har stort fokus på, at møde alle børn anerkendende og med positive forventninger. Vi laver planlagte aktiviteter, som giver børn i udsatte positioner, en betydningsfuld rolle i fællesskabet. F.eks. ved at give barnet en bestemt og spændende rolle/position i en given leg/aktivitet, og oplever mestring, så de får en følelse og en værdi i af være betydningsfulde for fællesskabet.

Vi vægter at have en tæt dialog med forældrene omkring samarbejdet om barnet, og barnets generelle trivsel. Vi har også et samarbejde med myndighederne omkring barnet/familierne eller andre samarbejdspartnere, f.eks. inklusion og Ressource Teamet, PPR, tale/høre konsulenter, fysioterapeut.

Vi bruger ICDP som redskab til, at arbejde løbende med at udvikle egen praksis.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

For at skabe sammenhæng mellem børnehave til 0 klasse bliver Troldhøjs ældste børn samlet i vores sommerfugle gruppe det sidste år, de er i Troldhøj. Her er der særlig fokus på fællesskabet, den sociale, personlige og følelsesmæssige udvikling, således, at vi får sendt nogle robuste og nysgerrige børn afsted med et sundt fællesskab i rygsækken.

Gruppen samles en-to gange om ugen, hvor der slutteligt også arbejdes med skolerelaterede opgaver med bogstaver, tal, klip og klistre, hvor målet også er, at styrke dem i fordybelse, vedholdenhed, at gå til nye ukendte opgaver med en nysgerrighed og tro på, at det skal de nok klare. Målet er, at børnenes fundament er stærkt og at alle børn oplever, at have en værdi i sig selv og at de tager denne erfaring med sig, så de er klar til at udforske skoleverden

Sommerfugle gruppen deltager i BRK's store overgangsprojekt sammen med Natur Bornholm og andre børnehuse, og der er fokus på, at gøre overgangen tryk, genkendelig for de kommende skolebørn, samt møde andre, eventuelle, skolekammerater.

Der afholdes forældresamtaler i løbet af efteråret for sammen, at støtte op om barnets udvikling, hvor forældrene er en vigtig samarbejdspartner. F.eks. at have taske og drikkedunk med hver dag, have styr på sin garderobe, legeaftaler for at styrke venskaber mm. På den måde bliver forældrene også opmærksomme, og støttes i overgangen til skolen. Derudover holdes der også overleverings samtale med forældre og lærer på given skole. Dette gøres ud fra Hjernen og Hjertet.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi vægter højt, at støtte og inddrage lokalsamfundet, både f.eks. ved at, bruge biblioteket, tradition med lusiaoptog på Nexøhuset, lysfest, sommerfest, hjerternes fest, julekirke og Halloween. Vi udvikler løbende vores læringsmiljø af kolonihaven, skoven, shelter, legeplads og skolen.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Læringsmiljøet skal give børnene mulighed for at, forfølge, engagere og fordybe sig i det, de er optaget af. Det giver børnene gåpåmod, engagement. De voksne har ansvaret for, at skabe læringsmiljøer som motiverer børnene til at undre sig, vække deres nysgerrighed og guide og understøtte børnene i deres leg og relationer, således at alle børn oplever, at deltage i et fællesskab. Dette gælder både det relationelle og fysiske læringsmiljø. For at sikre dette, arbejder Troldhøj i børnehøjde og ud fra det enkelte barns: Zone for nærmeste udvikling.

Personalet har fokus på, af udfordre og skabe læringsmiljøer, hvor det enkelte barns 'zone' bliver udfordret/rykket, og dermed udvikles ved, at grænser bliver rykket, samt succesoplevelsen giver gå-på-mod og fordrer nysgerrighed. Vi støtter børnene, og giver dem en tro på sig selv men også i, eventuelt at sige fra, og respektere deres grænser. Børnene deltager i hverdagens praksisopgaver, for at støtte barnets udvikling af ansvar og selvstændighed og styrke barnets selvværd.

Troldhøj organiserer og reflekterer de fysiske og relationelle læringsmiljøer, så de skaber bedste mulige betingelser for deltagelse og engagement, og bedre mulighed for at se 'det enkelte barn'.

Ved at være åbne, positive og anerkendende voksne, spejler børnene sig i dette, og på den måde oplever børnene at være betydningsfulde og udvikle selvværd. Medbestemmelse er vigtige for, at udvikle et robust 'jeg', og opdage sine egne meninger, erfaringer og forståelse af demokratiske processer.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling

- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Når børnene starter i Troldhøj, er der fokus på, at de fra starten er en del af fællesskaber. I overgangen fra vuggestue til børnehave vægter vi højt, at vuggestuebarnet har en ven eller to at følges med i overgangen til børnehaven, hvis muligt.

Troldhøj er en lille integreret institution, hvilket giver en glidende overgang fra vuggestuen til børnehaven, da børn og voksne kender hinanden godt, og at meget af relations arbejdet er etableret, både til nye børn og voksne, og opleves derfor som trygt og flydende. Da vi i 2023 integrerede vores legeplads har vi oplevet efterfølgende, at vuggestuebørnene nemmere bliver trygge ved børnehaven, fordi de både kender de voksne og børnene godt.

De voksne skaber rammerne for deltagelsesmuligheder og medindflydelse og bidrager til gode relationer fra starten både blandt børn og voksne. Dette igennem, at se børnenes ressourcer og få dem gjort tydelige i samspillet.

Medbestemmelse øves igennem forskellige dagligdagssituationer f.eks. Samling, spisesituationer, når vi tager på ture, til fødselsdage eller er på tur til forskellige aktiviteter. Derudover styrkes barnets sociale kompetencer igennem legen som centrum, hvor børnene øver sig i forskellige måder at lege på og hvor der tilbydes forskellige læringsmiljøer.

Vi understøtter børnene emotionelt d.v.s. at vi er i børnenes følelser, sætter ord på deres individuelle følelser og handlinger og at de voksne er spejle og oversættere. Følelser skal tages alvorligt og vi har fokus på, at de voksne låner deres nervesystem ud, når barnet har brug for det, således, at barnet bliver mødt i sin følelse, som denne opleves af barnet.

Vi er opmærksomme på som rollemodeller at regulere vores egen følelsesverden, så børnene lærer at mærke efter og regulere deres følelser positive som negative, for at bidrage til børnenes selvforståelse.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

De nære og trygge relationer giver mulighed for at understøtte og udvikle børnenes sprog, både i og igennem legen, samlinger og aktiviteter. Ligeledes v

ed frokost både til de voksne, men også til børnene indbyrdes. F.eks. sætter de voksne ord på oplevelser, følelser, konflikter, overtøjets begreber, gentager hvad børnene siger mm. Vi har også et større fokus på, at være opmærksomme og nysgerrige på det nonverbale sprog, således, at vi bidrager til, at børnenes kommunikative muligheder ses både igennem det verbale og det nonverbale. Det er de voksnes ansvar at gøre sit bedste for, at forstå hvad barnet vil fortælle.

De voksne er særlig opmærksomme på, at respektere, at man ikke forstyrrer hinanden ved særlige tider i løbet af dagen, f.eks. ved samling og spise-situationer og derudover at der gives plads til fordybelse i de mindre læringsmiljøer.

Vi har et tæt samarbejde med tale-høre-konsulenten fra PPR, som rådgiver- og vejleder os i praksis. Når PPR-konsulenten er på besøg, deltager personen ofte i de planlagte aktiviteter/den pædagogiske hverdag, og kan således helt konkret rådgive i forhold til sprogudvikling i børnenes læringsmiljøer, og være med til at skabe refleksioner.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Trolldøj er der plads til børnenes kropslige 'væren' og 'gøren'. dvs. at der både er plads til, at bruge sin krop fysisk i højt og lavt tempo, både indenfor og udenfor med udgangspunkt i, at tilegne sig erfaringer med sine kropslige fornemmelser og følelser. Det enkelte barn udvikler herigennem kendskab til kroppens reaktioner og signaler. Vi opmuntrer børnene til at søge fysiske udfordringer og at afprøve deres krops muligheder f.eks. ved selv at kravle op og ned ad stolen, op og ned af puslebord, ned og op af trappen mm. Vi tilbyder børnene motorikbaner, hvor de hopper, kravler, bygger og afprøver deres fysiske formåen.

I både vuggestuen og børnehaven er der god mulighed for børnene, at bruge sin krop og sanser, både i den spontane leg, men også i aktiviteter f.eks. på legepladsen, eller ture ud af huset.

Ture ud af huset til f.eks. klipperne, skov eller legepladser, giver en anden mulighed for at styrke sin grovmotorik og sanser (taktile, vestibulære- og muskelled sansen), hvor både vuggestue- og børnehavebørn bruger og udvikler sin krop. Daglig efterspørger børnene musik/dans, som også indbyder til dans, krop og bevægelse, fællesskaber, trivsel og udvikling.

De fysiske rammer i Trolldøj, både indenfor og udenfor, giver mulighed for at bruge sin krop og sanser, at tumle, balance, danse, bevægelseslege, og der er f.eks. i vuggestuen altid en trampolin, madras på gulvet tilgængeligt indenfor, hvilket børnene øver sig på hver dag uanset alder. På legepladsen er der sandkasse, gynger, små klatrehuse, og scootere, så børnene også kan øve og udvikle sin koordination, vestibulære- og muskelled-sansen. Børnene har også mulighed for at bevæge sig på forskellige underlag fx sand, græs, fugtigt, tørt, hårdt og blødt, terræn, som også styrker deres sanser og motorik.

I vores samlinger er der pt. fokus på at skabe mere bevægelse mens vi synger og laver fagter, da motorik og sproglig udvikling hænger sammen. Hvis man kan 'lege/bevæge' sproget ind, husker hjernen det bedre.

Vi arbejder med "Nussa" inspirerede lege med fokus på lav og høj arousal.

Vi arrangerer en fælles motionsdag, hvor vi i fællesskab varmer op, løber en tur i nærmiljøet i inddelte hold, og hvor legepladsen bliver lavet til forskellige aktiviteter. Derudover er der en gang årligt "cykelkøreskole"

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Troldhøj betragter vi udelivet og naturen, som et pædagogiske læringsrum, hvor der er højt til loftet, og hvor andre lege og opdagelser er muligt. Dette med udgangspunkt i at udviklingen af fantasien, nysgerrigheden og legen har andre muligheder. Naturen og udelivet giver forskellige læringsrum og miljøer, som kan foldes ud gennem leg, f.eks. kreative projekter med sten, kastanjer, pinde, blade, sand m.m. Det er med til at motivere børnene på en anden måde, hvor venskaber og relationer ofte også har mulighed for at skabes ud fra ’et fælles tredje’, f.eks. en lille bitte, vandpyt, som også kan med til at skabe nye deltagelsesmuligheder for børn. Den fælles oplevelse tager børnene med hjem, og dette styrker venskaberne, og tilfører børnene/fællesskabet og ikke mindst de voksne, ny energi.

I Troldhøj er vi som udgangspunkt udenfor hver dag, både børnehave og vuggestue, uanset vejret.

I vores udeliv er vi både på vores legeplads, og på ture ud af huset. På legepladsen er læringsmiljøet karakteriseret ved sanseoplevelser ved forskellige slags underlag, gynger, sand, jord, vand, legehuse mm., hvor der med stor glæde også findes små insekter, som studeres og undersøges i fællesskab med de andre børn og voksne. De voksne lytter til børnenes spørgsmål, understøtter børnenes nysgerrighed og opmuntre dem til undersøgelse, og hjælper dem med at folde svarene ud. Måske har personalet ikke selv svarene, og må gå på opdagelse sammen med børnene, for at finde svaret. Der eksperimenteres desuden med forskellige materialer. Vi indgår ofte i kreative og eksperimenterende processer, vi laver modellervoks, skum, slim, vulkaner, glimmer i sandkassen som eksempler, hvor børnene deltager aktivt og med en legende undersøgende og nysgerrig tilgang.

Når vi tager på ture i skoven, eng eller klipperne ved havet oplever vi den mere autentiske natur og udeliv. Det giver plads til en anden form for sansning, bevægelse, fantasi og kreativitet. Vi understøtter også børnene ved, at vi sammen betragter dyre- og planteriget, tæller og anvender forskellige begrebsdannelser, f.eks. stor/lille, over/under, mange/få mm.

Vi er i proces med at få etableret vores kolonihave og arbejde mere med "jord til bord" princippet. Dette fordi vi gerne vil lære børnene, om bæredygtighed og inddrage dette i vores madordning, sådan at børnene får en fornemmelse af, hvordan tingene gror og processen fra at så til at høste og derefter smage maden i forskellige anretninger.

Der arbejdes i samarbejde med natur bornholm om overgangen fra daginstitution til skole.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Indtryksdimensionen kan eksempelvis være i mødet med musik, sang og litteratur. F.eks. når vi synger, laver rim og remser i samlingen, samt dans.

Læseleg giver virkelig mulighed for at folde litteraturen ud, som giver børnene mulighed for at dele oplevelser og meninger, spejle sig i og fortolke egne og andres livserfaringer, tanker og oplevelser. Samtidig kan oplevelserne til Læseleg også være med til at give børnene en form for kropslig fornemmelse og oplevelse, ved f.eks. at mærke spændingen i kroppen, når de lytter til en spændende fortælling, eller føle glæde/nedtrykthed, både ved fortælling og billeder. Derudover giver Læseleg børnene mulighed for, at indgå i en dialogisk proces, hvor børnenes perspektiver inddrages og lyttes til.

Når vi arbejder med vores temaer, som vi arbejder med året rundt, skabes der også forskellige indtryk, og børnene oplever fællesskab på en anden måde. F.eks. ved at arbejde med temaet 'Familie' giver det børnene mulighed for, hvordan ens egen familie og baggrund er, som måske er forskellig fra nogle af de andres børn. På den måde deltager de ligeværdigt i et fællesskab omkring temaet, som giver mulighed for at få forståelse for andres kulturelle baggrunde og traditioner, og er med til at udvikle deres forståelse for ens egne værdier og respekt for andres. Det er blandt andet igennem kultur og fællesskaber, at barnet møder nye sider af sig selv, får mulighed for at udtrykke sig på mangfoldige måder og forstå andre børn og voksne, samt omverden. Derfor er det også vigtigt ved højtidere og traditioner at de voksne fortæller og giver indblik i disse, samt laver forskellige aktiviteter der understøtter højtidere og de forskellige kulturelle traditioner.

Troldhøj deltager ligeledes i kulturelle oplevelser og traditioner f.eks. i kirken, teater mm.

Både vuggestuen og børnehaven tager også f.eks. også vandfarver med ud på legepladsen, hvor der males på fliser, huse mm., hvor børnene har mulighed for at udfolde sig kreativt.

Udtryksdimensionen indebærer børnenes egen skabende og eksperimenterende tilgang, som er præget af lyst, kreativitet, improvisation, fantasi, sansning og leg. Dette tænkes altid ind, når vi arbejder med vores temaer, som vi har hele året, både i vuggestuen og børnehaven. F.eks. om farver, familie mm. Vi har fokus på, at det kreative og æstetiske udvikles i børnenes selvinitierede leg, og vi understøtter det ved, at der er materialer og redskaber tilgængeligt.

Det er de voksne omkring børnene, der skal sikre, at alle børn har en følelse at være del af et fællesskab, både, når vi alle er samlet i det store fællesskab, men også i de mindre fællesskaber, og at børnene har betydning for fællesskabet og omvendt. Dette gælder også forældrene.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø hele dagen.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I Troldhøj evaluerer vi i den daglige kommunikation og organisering af vores læringsmiljøer, aktiviteter og relationer. Dette gøres på stuemøder og til personalemøder.

Vi er i proces med at implementere ICDP og derudover arbejder vuggestuen med sprogtrappen som bruges til at evaluere på børnenes udvikling i en halvårig ramme.

Vi arbejder med refleksionsbladet, hvor vi på personalemøder holder oplæg for hinanden i forhold til lærings- og evalueringssprocessen. Dette gør vi ud fra læringstemaerne og udvalgte områder fra den styrkede pædagogiske læreplan. Dette for at have en systematisk tilgang til, at vi når alle læreplanstemaerne igennem og alle områder fra det pædagogiske grundlag, således at alle børn og voksnes kompetencer udvikles løbende.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Læreplanen evalueres på vores pædagogisk dag hvert andet år. Her inddrager vi den viden, vi har fået fra daglig praksis, justerer samt evaluerer den viden som vi har arbejdet med ud fra refleksionsbladet, vores opmærksomhedspunkter og læringsprocesser på vores personale og stuemøder.

